

A kibocsátó tagállamban fennálló fogvatartási körülmények az európai elfogatóparancs végrehajtását megelőző vizsgálatának korlátai

LEHÓCZKI BALÁZS

Az Aranyosi- és a Căldăraru-ügyekben 2016 áprilisában meghozott ítéletében a bíróság úgy döntött, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtását el kell halasztani, ha az érintett személy az európai elfogatóparancsot kibocsátó tagállamban való fogva tartásának körülményei folytán embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélye áll fenn. A bíróság azt is kimondta, hogy ha e veszély fennállása észszerű időn belül nem zárható ki, akkor az európai elfogatóparancs végrehajtására hivatott hatóságnak kell eldöntenie, hogy az átadás iránti eljárást meg kell-e szüntetni.

2018 júliusában a bíróság a Generalstaatsanwaltschaft-ügyben meghozott ítéletével pontosította a szóban forgó területen alkalmazandó ítélkezési gyakorlatát, és korlátokat szabott az európai elfogatóparancs végrehajtására felhatalmazott hatóságoknak a kibocsátó tagállamban fennálló fogvatartási körülmények az európai elfogatóparancs végrehajtását megelőző vizsgálatának tekintetében.

A bíróság először is hangsúlyozta, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak főszabály szerint meg kell bíznia a kibocsátó igazságügyi hatóság által a tekintetben nyújtott garanciában, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személynek az alapvető jogai nem fognak sérülni az ez utóbbi hatóság szerinti tagállamban történő fogvatartása folyamán.

Másodszor, a bíróság nem tartotta megalapozottnak az ügyet Luxembourgba utaló német bíróság azon érveit, amelyek szerint – tekintettel arra, hogy az érintett személyt a kibocsátó igazságügyi hatóság szerinti tagállamban való átadása után a végrehajtási eljárás során a kibocsátó igazságügyi hatóság által megjelöltektől eltérő büntetésvégrehajtási intézetekben is elhelyezhetik – a végrehajtási hatóságnak az elfogatóparancs végrehajtása előtt a kibocsátó igazságügyi hatóság szerinti tagállam valamennyi olyan büntetésvégrehajtási intézete tekintetében el kell végeznie a fogvatartási körülmények vizsgálatát, amelyek vonatkozásában legalább elméleti lehetőség van arra, hogy az érintett személyt ott az elfogatóparancsban foglalt bűncselekmény miatt fogva tarthatják.

Harmadszor, a bíróság világossá tette, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság, ha szükségesnek látja, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságtól a fogvatartási körülményeket érintően kiegészítő információk soron kívüli rendelkezésre bocsátását kérje, köteles ügyelni arra, hogy a kérdései a számuk

és a terjedelmük folytán ne eredményezzék az európai elfogatóparancs rendszerének megbénulását.

Limits of the Assessing, Prior to the Execution of a European Arrest Warrant, of the Conditions of Detention in the Issuing Member State

By its Aranyosi and Căldăraru judgment of April 2016, the Court of Justice ruled that the execution of a European arrest warrant must be deferred if there is a real risk of inhuman or degrading treatment because of the conditions of detention of the person concerned in the Member State where the warrant was issued. The Court also pointed out that if the existence of that risk cannot be discounted within a reasonable period, the authority responsible for the execution of the warrant must decide whether the surrender procedure should be brought to an end.

In July 2018, the Court pronounced its ruling in the Generalstaatsanwaltschaft case, by which it marked limits for the executing judicial authorities as to the assessing, prior to the execution of a European arrest warrant, of conditions of detention in the issuing Member State.

First, the Court emphasised that the executing judicial authority must, in principle, accept an assurance given by the issuing judicial authority, by which this latter guarantees that the fundamental rights of the person in respect of whom the arrest warrant has been issued will not be impaired in the course of his detention in the Member State of the issuing authority.

Second, the Court did not uphold the arguments presented by the referring German court, according to which, as the person concerned may possibly be held at a later stage in prisons other than those for which the executing authority has ascertained that the conditions of detention are satisfactory, this authority should be required, prior to executing the arrest warrant, to assess the conditions of detention in all the prisons of the issuing Member State which can at least theoretically come into question for the detention of the person in question.

Third, the Court drew the referring court's attention to the circumstance that an executing judicial authority which considers it necessary to request that the issuing judicial authority provide it, by filling a detailed questionnaire, with supplementary information on the conditions of detention must ensure that its questions do not, because of their number, scope and content, result in the operation of the European arrest warrant being brought to a standstill.

Az Aranyosi és Căldăraru egyesített ügyekben hozott ítélet¹

Miután az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) 2014. június 10-én és 2015. március 10-én hozott ítéleteiben² kimondta, hogy Magyarország és Románia a büntetés-végrehajtási intézeteiket jellemző túlzásfolttság miatt megsértette az alapvető jogokat, a brémai tartományi felsőbíróság (*Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen*) előzetes döntéshozatali eljárások keretében azzal a kérdéssel fordult az Európai Bírósághoz (a továbbiakban: a bíróság), hogy mindennek milyen hatása van az érintett országok által kibocsátott európai elfogatóparancsok végrehajthatóságára.

Ezzel összefüggésben a bíróság az Aranyosi és Căldăraru egyesített ügyekben 2016. április 5-én meghozott ítéletében³ megállapította, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtásáért felelős hatóságnak, ha a kibocsátó tagállamban fogva tartott személyekkel szembeni embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélyét tanúsító információk állnak a rendelkezésére, az érintett személy átadásáról való döntés előtt e veszélyt értékelnie kell.

A bíróság döntése szerint, ha e veszély az érintett tagállam általános fogvatartási körülményeiből ered, e megállapítás önmagában nem vezethet az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadásához. Ehhez ugyanis annak kimutatása is szükséges, hogy léteznek olyan komoly és tényszerű indokok, amelyek alapján feltételezhető, hogy ilyen veszély az érintett személyt a fogvatartásának előrelátható körülményei folytán ténylegesen fenyegetni fogja.

E veszély érintett személlyel szembeni fennállásának értékeléséhez az európai elfogatóparancs végrehajtásáért felelős hatóságnak azt kell kérnie a kibocsátó hatóságtól, hogy az sürgősen adjon meg a fogvatartási körülmények értékeléséhez szükséges minden tájékoztatást.

Amennyiben az európai elfogatóparancs végrehajtásáért felelős hatóság a kapott tájékoztatásra vagy a rendelkezésére álló bármely más információra tekintettel azt állapítja meg, hogy valós veszélye áll fenn az európai elfogatóparanccsal érintett személlyel szembeni embertelen vagy megalázó bánásmódnak, úgy az európai elfogatóparancs végrehajtását az ilyen veszély fennállásának kizárását lehetővé tévő kiegészítő információk megszerzéséig el kell halasztani. Ha e veszély fennállása észszerű időn belül nem zárható ki, akkor e hatóságnak kell eldöntenie, hogy az átadás iránti eljárást meg kell-e szüntetni.

1 Lásd az *Acta Humana* 2016. 2. sz. 151–156. oldalán *Az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadása az emberi jogokat sértő fogvatartási körülmények miatt* cím alatt megjelent cikket.

2 Magyarország esetében a következő ügyek: Varga és társai kontra Magyarország, 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13 és 64586/13.
Románia esetében a következő ügyek: Vociu kontra Románia, 22015/10, Bujorean kontra Románia, 13054/12, Mihai Laurențiu Marin kontra Románia, 79857/12 és Constantin Aurelian Burlacu kontra Románia, 51318/12.

3 A bíróságnak a C-404/15. sz. Aranyosi és a C-659/15. PPU. sz. Căldăraru egyesített ügyekben 2016. április 5-én hozott ítélete.

A Generalstaatsanwaltschaft-ügy előzményei

Az Aranyosi és Căldăraru egyesített ügyekben hozott ítélet kihirdetése után szűk másfél évvel a brémai tartományi felsőbírósághoz egy újabb európai elfogatóparancs érkezett Magyarországról, egészen pontosan a Nyíregyházi Járásbíróságról egy olyan magyar állampolgár kiadatása tárgyában, akit az említett magyar bíróság testi sértés, rongálás, a csalás enyhébb alakzata és betöréses lopás miatt a távollétében egy év és nyolc hónap szabadságvesztés-büntetésre ítélt. Az európai elfogatóparancs kibocsátásának a célja tehát az érintett személy büntetésének Magyarországon történő végrehajtása volt.

Mivel a brémai tartományi felsőbíróság a Magyarországon fennálló fogvatartási körülményekre tekintettel továbbra is kételyeket táplált azzal kapcsolatban, hogy a szóban forgó személy átadható-e a magyar hatóságoknak, ezért az Aranyosi és Căldăraru egyesített ügyekben hozott ítéletben kifejtetteknek megfelelően szükségesnek tartotta, hogy kiegészítő információkat szerezzen be azon körülményeket illetően, amelyek között az érintett Magyarországon fogva tartható. A német bíróság e kontextusban a bíróságtól további pontosításokat kért az általa megteendő lépésekkel és különösen azzal kapcsolatban, hogy a Magyarországon fennálló fogvatartási körülmények az európai elfogatóparancs végrehajtását megelőző vizsgálatának pontosan mely büntetés-végrehajtási intézetekre kell kiterjednie.

A Generalstaatsanwaltschaft-ügyben született ítélet

A Generalstaatsanwaltschaft-ügyben 2018. július 25-én meghozott ítéletében⁴ a bíróság először is hangsúlyozta, hogy nem intéztek hozzá kérdést arra vonatkozóan, hogy Magyarországon a fogvatartási körülményeket illetően fennállnak-e rendszerszintű vagy általánossá vált hiányosságok. Bár a bíróság a brémai tartományi felsőbíróságnak azon előfeltevés alapján adott választ, hogy e hiányosságok fennállnak, ezen előfeltevés az említett német bíróság kizárólagos felelősségének körébe tartozik, és e nemzeti bíróság köteles arra, hogy kellően aktuális információk alapján ellenőrizze ezen előfeltevés helytállóságát.

A bíróság ezt követően először is megállapította, hogy még ha a kibocsátó tagállam – ahogyan Magyarország a 2017-es év kezdete óta⁵ – elő is ír olyan jogorvoslati lehetőséget, amely lehetővé teszi a fogvatartási körülményeknek az alapvető jogok tekintetében való felülvizsgálatát, a végrehajtó igazságügyi hatóságok továbbra is kötelesek arra, hogy minden egyes érintett személy helyzetét egyedileg vizsgálják annak biztosítása érdekében, hogy az adott személy átadását érintő döntésük eredménye-

4 A bíróságnak a C-220/18. PPU. sz. Generalstaatsanwaltschaft-ügyben 2018. július 25-én hozott ítélete.

5 Magyarországon a fogvatartottak 2017. január 1-je óta bírósági jogorvoslati eljárás keretében vitathatják a fogvatartási körülményeik jogszerűségét az alapvető jogok tekintetében.

képpen nem merül fel annak a valós veszélye, hogy e személy az említett körülmények miatt embertelen vagy megalázó bánásmódnak lesz kitéve.

Másodszor a bíróság emlékeztetett arra, hogy az európai elfogatóparancs által érintett személy átadásáról való döntés meghozatalára hivatott végrehajtó igazságügyi hatóságoknak konkrétan és pontosan értékelniük kell, hogy az adott ügy körülményei alapján fennáll-e a valós veszélye annak, hogy e személy a kibocsátó tagállamban embertelen vagy megalázó bánásmódnak lesz kitéve.

A bíróság e tekintetben megállapította, hogy e hatóságok kizárólag azon büntetés-végrehajtási intézetek fogvatartási körülményeit kötelesek megvizsgálni, amelyekben a rendelkezésükre álló információk alapján az érintett személy fogva tartását konkrétan tervezik, ideértve az ideiglenes vagy átszállítás céljára szolgáló fogva tartást is. Az egyéb olyan büntetés-végrehajtási intézetekben jellemző fogvatartási körülményeknek az alapvető jogokkal való összeegyeztethetősége, amelyekben az említett személy a későbbiekben adott esetben fogva tartható, a kibocsátó tagállam bíróságainak kizárólagos hatáskörébe tartozik.

Harmadszor a bíróság kimondta, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak az érintett személy tekintetében csupán azokat a konkrét és pontos fogvatartási körülményeket kell ellenőriznie, amelyek relevánsak annak eldöntése szempontjából, hogy e személy ki lesz-e téve az embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélyének. Így a vallásgyakorlás, a dohányzási lehetőségek, a ruhatisztítás módjai és a cellák ablakain a rács vagy a zsalu felszerelése főszabály szerint a fogva tartás olyan vonatkozásai, amelyek nem rendelkeznek nyilvánvaló relevanciával.

Mindenesetre a végrehajtó igazságügyi hatóság, ha szükségesnek látja, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságtól a fogvatartási körülményeket érintően kiegészítő információk soron kívüli rendelkezésre bocsátását kérje, köteles ügyelni arra, hogy a kérdései a számuk és a terjedelmük folytán ne eredményezzék az európai elfogatóparancs rendszerének megbénulását, amely rendszer éppen az átadások megkönnyítését és meggyorsítását célozza a szabadságnak, a biztonságnak és a jog érvényesülésének a közös térségében.

Negyedszer amennyiben a kibocsátó igazságügyi hatóság garantálja, hogy az érintett személy a fogva tartásának a konkrét és pontos körülményei alapján nem lesz kitéve embertelen vagy megalázó bánásmódnak, bármely büntetés-végrehajtási intézetben is helyezik el, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak azon kölcsönös bizalomra tekintettel, amelynek a tagállamok igazságügyi hatóságai között fenn kell állnia, és amelyen az európai elfogatóparancs rendszere alapszik, meg kell bíznia e garanciában, legalábbis olyan pontos információk hiányában, amelyek arra engednek következtetni, hogy az adott büntetés-végrehajtási intézetben fennálló fogvatartási körülmények ellentétesek az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmával.

Ha e garancia nem igazságügyi hatóságtól származik (ahogyan a jelen ügyben is, mivel a szóban forgó garanciát a magyar Igazságügyi Minisztérium nyújtotta), azt, hogy az milyen biztosítékot jelent, a végrehajtó igazságügyi hatóság rendelkezésére álló információk összességének átfogó értékelése alapján kell meghatározni.

A jelen ügyben a bíróság megállapította, hogy úgy tűnik, hogy az európai elfogatóparancs által érintett magyar állampolgárnak a magyar hatóságok részére való átadása összhangban áll e személy arra vonatkozó alapjogával, hogy ne legyen kitéve embertelen vagy megalázó bánásmódnak, amit azonban a brémai tartományi felsőbíróságnak kell ellenőriznie.

Magának a német bíróságnak a véleménye szerint ugyanis azok az információk, amelyek a fogvatartási körülményeket illetően a rendelkezésére állnak a szombathelyi büntetés-végrehajtási intézet tekintetében, amely vitathatatlanul azon intézet, amelyben az érintett magyar állampolgárnak a vele szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés nagy részét le kell töltenie, kizárják annak a valós veszélyét, hogy e személy embertelen vagy megalázó bánásmódnak lesz kitéve. Ezenfelül azon budapesti büntetés-végrehajtási intézet tekintetében, amelyben a szóban forgó személyt a Szombathelyre való átszállítását megelőzően az első három hétben elhelyezik, az Igazságügyi Minisztérium által nyújtott garancia és a brémai ügyészség rendelkezésére álló információk arra engednek következtetni, hogy e büntetés-végrehajtási intézet esetében, amelyben a magyar hatóságok által kibocsátott európai elfogatóparancsok által érintett valamennyi személyt ideiglenesen elhelyezik az átszállítás során, a fogvatartási körülmények szintén nem ellentétesek az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmára vonatkozó alapvető joggal.

Zárszó

Amíg az Aranyosi és Căldăraru egyesített ügyekben hozott ítéletével a bíróság megnyitotta annak a lehetőségét, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság az alapvető jogokat sértő fogvatartási körülmények miatt megtagadja az európai elfogatóparancsban foglaltak teljesítését, a Generalstaatsanwaltschaft-ügyben az uniós bírói fórum több korlátozást is megállapított az alapvető jogok sérelme veszélye vizsgálatának terjedelmével kapcsolatban.

Először is, a bíróság hangsúlyozta, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak főszabályként el kell fogadnia a kibocsátó igazságügyi hatóság által a tekintetben adott garanciát, hogy az európai elfogatóparancsral érintett személynek nem fognak sérülni az alapjogai az utóbbi hatóság székhelye szerinti tagállamban való fogva tartása során.

Másodszor, a bíróság nem osztotta a német bíróságnak az azzal kapcsolatos érvelését, hogy mivel az érintett személy a Magyarországon történő fogva tartása során később olyan büntetés-végrehajtási intézetbe is kerülhet, amellyel kapcsolatban a végrehajtó igazságügyi hatóság az elfogatóparancs teljesítésekor nem ellenőrizte a fogvatartási körülményeket, ezért szükséges lehet annak megkövetelése, hogy e hatóság ezen ellenőrzést az elfogatóparancs végrehajtása előtt egy adott tagállam valamennyi, a kérdéses személy fogva tartásával összefüggésben szóba jöhető büntetés-végrehajtási intézete tekintetében elvégezze.

Harmadszor, a bíróság felhívta a magyar Igazságügyi Minisztériumhoz az ügyvel kapcsolatban információkérés iránti eljárás keretében 78 kérdéssel forduló brémai

A kibocsátó tagállamban fennálló fogvatartási körülmények...

tartományi felsőbbbíróság figyelmét arra, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság által az ilyen eljárás során feltett kérdések száma, terjedelme és tartalma nem szabad, hogy az európai elfogatóparancs rendszerének megbénulását eredményezze.

Érdekesség, hogy a brémai bíróság az Aranyosi és Căldăraru egyesített ügyekben hozott ítélet óta láthatóan folyamatosan kereste a lehetőséget arra, hogy e döntés tartalmának pontosítása céljából ismét a bírósághoz fordulhasson, hiszen a Generalsstaatsanwaltschaft-ügyben feltett kérdések egy részét már 2016-ban Luxembourgba küldte az úgynevezett Aranyosi II ügy⁶ keretében, amelyben végül azért nem született ítélet, mert a kibocsátó magyar igazságügyi hatóság (a Miskolci Járásbíróság) visszavonta az annak alapjául szolgáló európai elfogatóparancsokat.

6 A C-496/16. sz. Aranyosi-ügy.

